

Отже, індосамент, акцепт і аваль, з одного боку, стали важливими елементами забезпечення гарантій поворотності вексельного кредиту, а з іншого — підвищують вартість векселя як одного з різновидів цінних паперів. Тому в умовах ринкової економіки векселі відіграють усе важливішу роль.

Література

1. Білик М. Д. Управління фінансами державних підприємств. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 312 с.
2. Большакова О. Ю. Вексельний обіг в Україні: становлення і розвиток // Фінанси України. — 2004. — С. 119—127.
3. Богатов О. Векселя, векселя... // Бізнес. — 2005. — № 19. — С. 16—25.
4. Векселі // Мельник В. А. Ринок цінних паперів. Довідник керівника підприємства. Спец. випуск. — К.: А.Л.Д., ВІРА-Р, 2003. — С. 85—90.
5. Векселя и чеки // Миркин Я. М. Ценные бумаги и фондовый рынок. — М.: Перспектива, 2005. — С. 229—263.
6. Вексель // Михайлов Д. М. Международные расчеты и гарантии. — М.: ФБК-ПРЕСС, 2006. — С. 35—53.
7. Вінокуров Д. Вексельний обіг : правовий аспект // Податки та бухгалтерський облік. — 2004. — № 74. — С. 21—36.
8. Все про векселі // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — 2006. — Вип. 9. — С. 3—92.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2008 р.

УДК 657:22

В. Б. Кириленко,
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри обліку в кредитних і бюджетних
установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

АНАЛІТИЧНА СЛУЖБА В БАНКАХ

В статье рассматриваются вопросы, связанные с созданием такой службы в банках, её нахождением и подчинением. Автором даются конкретные предложения по введению аналитической службы в состав департамента бухгалтерского учета и подчиненность её финансовому директору.

In the article V.B. Kyrylenko: «Analytical service questions related to creation of such service in banks are examined in banks», by its finding and submission. An author gives concrete suggestions on introduction of analytical service in the complement of department of record-keeping and subordination to its financial director.

Ключові слова: аналітична служба, банківські технології, управлінські рішення.

За сучасних умов становлення ринкових відносин актуальною стає проблема аналітичної служби банку, яка повинна систематично аналізувати діяльність банку та його підрозділів. Окремі автори [1—8] робили пропозиції з цього питання. Але їх пропозиції не враховували специфіки роботи банків або рівень комп'ютеризації банківських технологій. У статті робиться спроба визначитись з місцем аналітичної служби у банках, її підпорядкуванням.

Відомо, що аналітична служба за узгодженням з керівництвом банку встановлює коло показників, згідно з якими надається інформація про стан справ, виконання планів і завдань, дотримання нормативів. Через цю службу оперативно спрямовується по рівнях управління щоденна, щотижнева і щомісячна інформація. Крім того, аналітична служба за завданням керівництва банку і за власною ініціативою здійснює тематичні аналізи за великі проміжки часу. Важливо підкреслити, що всі аналізи проводяться не тільки за економічними показниками, а системно, з урахуванням взаємозалежної дії інших аспектів управління: технічного, соціального, психологічного, екологічного і гуманітарного.

Як узагальнюють окремі автори [7, с. 74], зазначена аналітична служба може бути сформована в складі головного бухгалтера або планово-економічного відділу (якщо він зберігся), або при першому заступникові керівника банку. Головним завданням аналітичної служби повинні стати незалежна й об'єктивна оцінка стану справ у банку та оперативна підготовка проектів управлінських рішень.

Е. Мних зазначає, що частка аналітичної роботи керівників і фахівців економічного профілю у сучасних умовах істотно збільшується, оскільки пріоритетною стають не форма, а зміст поставленої мети управління та спосіб її досягнення [5, с. 56].

Е. В. Мних [6, с. 17—18], Н. І. Власюк [1, с. 108] виділяють дві організаційні системи економічного аналізу на підприємстві: централізовану і децентралізовану. Кожна з них функціонує з використанням чи без використання ЕОМ. Централізована організаційна структура управління підприємством містить спеціалізований підрозділ (відділ, бюро) економічного аналізу. Ця структура успадкована від централізовано-планової системи управління підприємствами. У такій організаційній системі досягається єдність методологічного забезпечення аналізу, чіткий

розподіл праці аналітиків, можливість застосування потужної обчислювальної техніки. Однак вона має і суттєві недоліки: відірваність аналітичного процесу від процесів управління і менеджменту, низька економічність технології аналітичного процесу.

У децентралізованій системі спеціалізований підрозділ не виділяється, а весь комплекс аналітичних робіт розподіляється в діючій організаційній системі управління банком. За такої організації аналітичний процес максимально наближений до управлінського, є його окремим етапом, значно зменшується обсяг обробки економічної інформації, створюються сприятливі умови для подальшого застосування комп'ютерної техніки.

Т. М. Ковальчук вважає, що для того, щоб організація могла ефективно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, доцільно розробляти адаптивні організаційні структури. Найраціональнішою в даному випадку може бути програмно-цільова організаційна структура, тобто сформована на основі дерева цілей підприємства, де кількість заступників визначається кількістю підцілей (1-й рівень дерева цілей); формування підрозділів для вирішення конкретної проблеми або виконання конкретних функцій у цілому по підприємству (2-й рівень дерева цілей). Така форма організації забезпечить прямий і зворотний інформаційні зв'язки, а ті, кому делеговані повноваження, безпосередньо відповідають за їх ефективну реалізацію, управляють ними. Тут аналіз стає об'єктивною необхідністю, має цільову спрямованість.

Отже, організаційна структура аналізу включає: індивідуальних власників, співвласників господарської одиниці, вищий управлінський персонал, менеджерів, керівників та економістів структурних підрозділів, спеціалістів маркетингової, інженерно-технічної, технологічної служб, економістів апарату управління, плановиків, бухгалтерів, фінансистів, керівників нижчих ланок [2, с. 22].

Досліджуючи організаційний аспект предмета організації економічного аналізу, професори А. М. Кузьмінський, В. В. Сопко, А. П. Завгородній вказують, що «бухгалтерський облік, контроль і аналіз — це колективна праця. А будь-яка колективна праця як сукупність роботи різних виконавців є системою, що підлягає впорядкуванню в часі та просторі» [3, с. 9].

Забезпечення предметної області організації економічного аналізу з цього питання відбувається шляхом використання чотирьох типів ієрархічної побудови взаємозв'язків і підпорядковано-

сті праці осіб, зайнятих економічним аналізом: лінійно-простої, лінійно-штабної, комбінованої та матричної.

Лінійно-проста структура адміністративного підпорядкування переважним чином використовується на підприємствах малого і середнього бізнесу і передбачає, що виконавці аналітичних операцій прямо підпорядковані керівнику відділу — головному бухгалтерові, який виконує аналітичні функції.

На великих промислових підприємствах, в асоціаціях, банках, міністерствах, відомствах, органах місцевого самоврядування можливе використання лінійно-штабної структури аналітичного апарату. Керівники окремих секторів, відділів, провідні спеціалісти підпорядковуються керівнику управління. Працівники відділів (секторів), підвідділів у свою чергу виконують розпорядження та звітуються перед керівниками відділів.

Застосування в системі адміністративного підпорядкування колективної праці щодо економічного аналізу комбінованої структури уможливорює збільшення числа центрів відповідальності за результати економічного аналізу як по вертикалі, так і по горизонталі системи управління.

І. Д. Лазаришина вважає, що в якості альтернативи вищенаведеним типам, досить гнучким їх різновидом є внутрішньоорієнтована матрична схема підпорядкування виконавців аналітичних робіт, відповідно до якої створюється тимчасова експертна аналітична група з числа працівників різних структурних підрозділів для виконання окремих програм або розробки і підтримки ідентифікованих стратегій [4, с. 70].

У випадку проведення економічного аналізу зовнішніми виконавцями — консалтинговими чи аудиторськими фірмами на замовлення власників чи керівництва підприємства — доцільна зовнішньоорієнтована матрична схема. Її побудова та експлуатація залежить значною мірою від мотивації зацікавлених сторін, рівня завантаженості економічної служби підприємства, наявності і рівня кваліфікації виконавців аналітичних робіт, ступеня розвитку ринку аналітичного аутсорсингу, узгодженості з зовнішнього інформаційного аналітичного обслуговування з концепцією економічної безпеки підприємства [4, с. 71].

У своєму дослідженні Л. М. Примостка виділяє кілька основних типів організаційних структур (ОС). Серед найвідоміших — раціональна бюрократія, описана М. Вебером на початку ХХ ст.; адаптивні структури, які набули розвитку в 1960-х роках; департаменталізація. Під впливом високих технологій та інформатизації суспільства виникають нові види організаційних структур: едохкра-

тична організація, орієнтована на виконання нестандартних та складних робіт (ідея фірми «Х'юлетт-Паккард»); багатовимірні організаційні структури, засновані на делегуванні значних повноважень структурним підрозділам та виокремлюванні центрів прибутків і центрів відповідальності; партисипативні організації, побудовані на принципі активної участі кожного члена в процесі розроблення та прийняття управлінських рішень; сітьові організації, що передбачають налагоджування гнучких відносин між постачальниками сировини, виробниками і продавцями (збутовиками) [8].

Щодо банківської діяльності, то вона є досить консервативною, тому й користується здебільшого традиційними структурами. Для банківських установ найхарактернішою є департаменталізація, тобто структурування за основними напрямками діяльності та формування підрозділів, що мають виконувати певні важливі для банку завдання. У цій організаційній структурі заведено виокремлювати функціональну та дивізійну департаменталізацію. Банки можуть користуватися обома формами. У разі функціональної департаменталізації структурні підрозділи банку поділяють за функціональною ознакою, а типовими департаментами є кредитний, цінних паперів, валютний, роботи з клієнтами, міжбанківських операцій тощо. Така організаційна структура забезпечує спеціалізацію підрозділів, підвищення їхнього професіоналізму і використовується здебільшого в невеликих банках.

Для великих банків ефективнішою є дивізійна департаменталізація, коли формування структурних підрозділів відбувається за географічними регіонами, видами банківських продуктів чи групами клієнтів. Найприйнятнішою є дивізійна департаменталізація для банків, діяльність яких широко диверсифіковано. У вітчизняній банківській системі найпоширенішими залишаються дивізійно-регіональні структури, утворені за місцем розміщення філій банку. Основною метою такого підходу є забезпечення адекватної реакції на зміни зовнішнього середовища завдяки чіткому визначенню відповідальності, орієнтації на реалізацію маркетингової політики, урахуванню специфіки регіону.

Метою створення фінансово-аналітичної служби в комерційному банку є підвищення ефективності його діяльності через прийняття обґрунтованих оперативних і стратегічних управлінських рішень. Організаційна структура фінансово-аналітичної служби банку має бути спрямована на послідовну реалізацію класичних функцій управлінського процесу, таких як аналіз, планування, регулювання, контроль. Водночас організація діяль-

ності фінансово-аналітичної служби залежить і від структури самого банку. У невеликому банку аналітичну роботу можна сконцентрувати в одному спеціалізованому структурному підрозділі (відділ аналізу). У банку з розгалуженою мережею філій і регіональних відділень доцільніше й аналітичну службу організувати в такий спосіб, як створивши відділ аналізу в окремому підрозділі.

Автор притримується поглядів А. Ф. Павленко, М. Г. Чумаченко [7, с. 74]. Це пов'язано з тим, що в банках нині різні служби, з огляду на їх службові обов'язки, здійснюють аналіз відокремлено. Проводять його стихійно, без системного взаємозв'язку. Це є наслідком відсутності в банках організаційної структури аналізу, тобто системи логічно взаємопов'язаних відділів і служб, а також посадових осіб і безпосередніх виконавців робіт, які беруть участь у проведенні аналізу.

Автор вважає, що аналітична служба може бути сформована при фінансовому департаменті, або при бухгалтерському і підпорядковуватись фінансовому директорові, який, як правило, є першим заступником голови правління банку.

Література

1. *Власюк Н. І.* Методика й організація економічного аналізу грошових потоків підприємств (на прикладі поліграфічної промисловості): Дис. канд. екон. наук: 08.06.04/Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Економічний факультет. — Л., 2000. — 184 с.
2. *Ковальчук Т. М.* Оперативний економічний аналіз: теорія, методологія, організація: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.06.04./ Інститут аграрної економіки УААН. — К., 2004. — 40 с.
3. *Кузьмінський А. М., Сопко В. В., Завгородній В. П.* Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — К.: Вища школа, 1993. — 223 с.
4. *Лазаришина І. Д.* Методологія та організація економічного аналізу / Український держ. ун-т водного господарства та природокористування. — Рівне: УДУВГП, 2004. — 112 с.
5. *Мних Е.* Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації. — Бухгалтерський облік і аудит. — № 1. — 2006. — С. 55—61.
6. *Мних Е. В.* Економічний аналіз на промисловому підприємстві: навч. посібник для студ. екон. спец. / Інститут змісту і методів навчання; Львівський держ. ун-т ім. І. Я. Франка. — К., 1996. — 236 с.

7. Павленко А. Ф., Чумаченко М. Г. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства» : наук. доповідь. — К.: КНЕУ, 2001. — 88 с.

8. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі : монографія. — К.: КНЕУ, 2002. — 316 с.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2008 р.

УДК 657.471:664.76

О. П. Колісник,

канд. екон. наук, доц.,

доцент кафедри аудиту,

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ДЛЯ ПОТРЕБ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статье рассматриваются вопросы классификации затрат с целью осуществления внутрихозяйственного (управленческого) учета зерноперерабатывающих предприятий. Приведены возможные варианты их группировки и использование в практике исследуемых предприятий.

The questions of classification concerning according the charges with the purpose of realization of administrative accounting of the grainworking industry expenses are examined in the article. The possible variants of their grouping and use in practice of the explored enterprises are given.

Ключові слова: внутрішньогосподарський облік, класифікація витрат, собівартість зернопереробного виробництва, витрати для контролю, витрати для регулювання, витрати для прийняття рішень.

Міжнародні стандарти з внутрішньогосподарського (управлінського) обліку і практики його організації в країнах з розвинутою економікою передбачають різні варіанти класифікації витрат залежно від цільової установки та напрямів обліку витрат. Під напрямом обліку витрат мають на увазі галузь діяльності, де необхідний відокремлений цілеспрямований облік витрат на виробництво. Споживачі внутрішньої інформації визначають такий напрям обліку, який їм потрібний для забезпечення інформацією за певною проблемою.

Питання класифікації витрат, з метою їх використання в управлінському обліку, висвітлюється у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Виходячи з цього, професор В. В.